

Művészet

NOVOTNY TIHAMÉR:

Szétguruló üveggolyókban

Nem tudom pontosan, mert föltüntetve nem leltem, Novotny Tihamér *Szétguruló üveggolyókban* című vas-kos gyűjteménye tartalmazza-e a szerző összes – 1979 és 2004 között írt – tanulmányait, esszéit, művész-portréit, kiállításmegnyitói, interjúit, avagy terjedelmes válogatást nyújt azokból. Magam legalábbis a majd' hatszáz oldalas terjedelemből (tipem szerint *garmond*, azaz tízpontos betűmérettel szedve) arra következtettem, e munka összesítése az eddigieknek.

A hét fejezet egyik legrövidebbike mindjárt az első, a *Határesetek – határbhelyzetek* című. Olyanféle témákat boncolgat e helyütt esszéiben, tanulmányjaiban Novotny Tihamér, mint a lakótelepi környezetek vizuális megjelenése, vagy éppen a „néma jeleket egy világvárosból”. Mik is ezek az utóbbiak? Nos, a félig leszakadt Lenin- vagy Ady Endre-poszterek éppen úgy, amiként az önkiszolgáló étterem „percek alatt kész az ebéd” szlogenje a mocskos flaszter felett, talán ha fél méterrel. De itt olvasható még a Gödöllőn több mint húsz éve bemutatott *Első világ-*

háborús katonaemlékek kiállításának megnyitója, melyet szintén szerzőnk rendezett anno. Megjegyzendő, hogy Novotny ezen tanulmányait gazdag képi illusztrációval látta el. Sikerült ráadásul olyan szuggesztív képi világot teremtenie, amely mellett, hogy a szövegek értését lényegesen könnyebbé, illusztratívabbá teszi, önállóan is informatív. (De beemeltetett a könyvbe olyan rövidke unikum-szöveg is – s például e dokumentumok kapcsán gondoltam arra, hogy az eddigi összes munkáról lehet szó –, mint amilyen a *Zsúri, 1985. jún. 6. – Dokumentum az FKS [Fiatal Képzőművészek Stúdiója] egy napjáról* című, [*Magánmapló*] alcímű írás.)

Illó-találó a „*Mások az ablakaink*” cím a könyv második fejezetéhez. Megnyitószövegek, s afféle-ről/ről írások ezek. Regős Istvánról, Rényi Krisztináról, Kopasz Tamásról, Olajos Györgyről, Haász Istvánról, Kling Józsefről, Kovács Lászlóról, Szarka Tamásról, hogy nevesítsek néhány művészt, hiszen beszédes lehet egy rövid névsor is. Annál is inkább, mert a következőkben Novotny Tihamér egyre szűkebb és szűkebb területekre koncentrált. (Földrajzilag legalábbis; esztétikailag semmiképp.) A könyv további oldalai az alábbi ciklusok

szerint szerkesztettek: *A VLS* [Vajda Lajos Stúdió] és *környéke – előszőr*. Ezt követi *A MAMŰ* [Marosvásárhelyi Műhely, vagy MA születő Művek] és *környéke – előszőr*. Mielőtt azonban a Vajda Lajos Stúdióval és a MAMŰ-vel kapcsolatos szövegeinek ívét bezárná, ezek között kapott helyet a legrövidebb szövegcsoporthoz, a *Szentendre és vonzatai* című – benne interjúkkal, megjegyzésekkel (például a kortárs képzőművészeti gyűjteményekről), cikkekkel. Csak ezután következhetnek *A VLS és környéke – másodsor*; illetve *A MAMŰ és környéke – másodsor* fejezetek. Azt hiszem, a könyv alapvető ívét (s nemcsak azért, mert legnagyobb terjedelmét is) a VLS és a MAMŰ művészeivel, történetével, törekvéseivel foglalkozó elemzések adják. S a mennyiség – amit pedig ritkán tesz – itt azért „csap át” minőségbe, mert Novotny olyan mennyiségű anyagot hozott létre az utóbbi negyedszázadban, hogy éppen a megszólalók, a megközelítések nagyon nagy száma miatt válik hitelessé.

Ha mindenki nem is (mert olyan nincs), de majdnem mindenki megszólal, akinek véleményére ezen területről kíváncsiak lehetünk. S ha mindenkiről nem is (mert olyan nincs), de majdnem mindenkiről szó van, akik ezen földrajzi-esztétikai területeken valami meghatározó mozzanat részesei voltak.

Novotny Tihamér, úgy hiszem, ezt vállalta. Azok pedig, akikhez el-

jut a mindössze ötszáz példányban megjelent munka, látni fogják, ezt magasan meg is ugrotta.

DUKAY NAGY ÁDÁM

(Vajda Lajos Stúdió Kulturális Egyesület, Szentendre, 2004, 604 oldal, ármegjelölés nélkül)

Képkorbácsolás

Hajas Tibor Vető Jánossal
készített fotómunkái

Az akció szó hallatán ma már a művészettörténészeknek is előbb ugrik be egy leárazott farhát, mint az *akcionizmus*. Korunk templomában, egy bevásárlóközpont frissen hipózott műanyagpadlóján állva, farkasszemet nézve egy döglött csirke hátsójával elmerenghetünk azon: vajon mik is vagyunk? Csak egy romlásnak indult húskupac, melyet a farhát mellé még csak be sem tennének korunk szentjei, az eladók, vagy rejtőzködik ott belül még valami?

A ma áruházában téblábolva nehéz felemelni tekintetünket, s olyat találni, ami egy fokkal is magasabbra merészkedik a csirkefarhátnál, ami mondjuk szellemi, netán szent, vagy legalábbis nem „akciós” lenne. Nem látunk freskókat intő vagy hívó kezekkel, csak nyilakat, amelyek mutatják, merre a kassza, s mire oda-